

Dokument nr. 8:109

(2006-2007)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Børge Brende, Gunnar Gundersen, Sonja Sjøli og Olemic Thommessen

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Børge Brende, Gunnar Gundersen, Sonja Irene Sjøli og Olemic Thommessen om handlingsplan for opprydding i Mjøsa

Til Stortinget

BAKGRUNN

Mjøsa er et unikt friluft- og rekreasjonsområde for dem som bor rundt innsjøen, for tilreisende fra hele landet, og for turister som kommer utenlands fra. Rundt Mjøsa er det om sommeren et yrende badeliv, småbåtliv og fiske. Mjøsa er også en viktig drikkevannskilde for en rekke kommuner. Mjøsa er et unikt naturområde som rommer blant annet ferskvannsmuslinger og rundt 25 forskjellige fiskeslag, ved siden av et unikt fugleliv som er vernet deler av året. Et kulturhistorisk, unikt landskap med en ubrutt fiske- og fangsttradisjon som går mer enn 4 000 år tilbake. Mjøsa er en del av et unikt økosystem, og en omsorgsfull forvaltning av innsjøen er viktig for å sikre et trygt lokalsamfunn.

På grunn av stor tilførsel av næringsstoffer fra landbruket og kommunale avløpsrenseanlegg, ble det for over 20 år siden gjennomført en omfattende aksjon for å bedre selve vannkvaliteten i Mjøsa. Etter denne aksjonen ble innsjøen, både av fagfolk og av lokalbefolkningen, betraktet som lite forurenset. Det har imidlertid de senere årene vist seg at fisk kan inneholde forskjellige miljøgifter. Dette er stoffer som man tidligere ikke hadde samme fokusering på, eller kunnskap om, som det vi har i dag.

I 1996 ble det gitt et landsdekkende, generelt kostholdsråd fra daværende Statens næringsmiddeltilsyn vedrørende funn av kvikksølv i fiskekjøtt fra abbor og gjedde. Fra 1999 ble disse kostholdsrådene

utvidet til også å gjelde for ørret og røye. På grunn av det høye PCB-innholdet i stor ørret fra Mjøsa og Vorma har Mattilsynet rådet kvinner i fruktbar alder og barn fra jevnlig å spise stor ørret fra Mjøsa og Vorma. Statens næringsmiddeltilsyn kom med et nytt kostholdsråd, spesielt for Mjøsa, på grunnlag av PCB- og dioksin-funn i innsjøen sommeren 2001. Da ble folk rådet fra å spise lever fra lake fisket i Furnesfjorden og fra hovedbassenget i Mjøsa.

Våren 2003 fant Statens forurensingstilsyn (SFT) høye verdier av miljøgiften bromerte flammehemmere i fisk. Verdiene av PCB, bromerte flammehemmere og dioksiner var så høye at Mattilsynet innførte kostholdsråd for innsjøen. Tilsynet frarådet bl.a. å spise ørret over én kilo og andre bør ikke spise stor ørret mer enn én gang i måneden. Undersøkelsen konkluderte ikke entydig med hva som er kildene til utslippene, men det ble pekt på at hovedkilden til en av de bromerte flammehemmerne kunne være Gudbrandsdalen Uldvarefabrik AS på Lillehammer. I etterkant har det vist seg at det har vært Lillehammer kommune som har sviktet i denne saken i sin forvaltning av de offentlige rørledningene. En av tilførselsveiene for bromerte flammehemmere til Mjøsa er via kommunale avløpsanlegg. Flammehemmere kommer inn på det kommunale nettet både fra avfallsdeponier, bedrifter og flere andre små kilder. Sige vann fra dagens avfallsdeponier i Mjøsa-området blir renset via renseanlegg. Det har vist seg at lekkasje i en kommunal rørledning i Lillehammer bidro til betydelig forurensing av Mjøsa.

Bromerte flammehemmere er en gruppe miljøgifter som gjenfinnes i naturen og i mennesker, bl.a. i blod og morsmelk, og det har vært antatt at de utgjør en økende trussel for miljø og helse. Den bromerte flammehemmeren det er funnet mest av i fisk i Mjøsa (penta-BDE), er den farligste varianten i denne gruppen stoffer. Det er derfor spesielt bekymringsfullt at

konsentrasjonene er på høyde med nivåene av PCB som tidligere er målt i fisk i Mjøsa. Nivåene i Mjøsa er spesielt høye sammenlignet med målinger som er foretatt andre steder, som f.eks. i Femunden, Randsfjorden og Oslofjorden, og forskerne sier at det derfor sannsynligvis skyldes lokale forurensninger.

Store innsjøer som Mjøsa er i tillegg særlig følsomme for slike forurensninger fordi det i slike innsjøer er mange ledd i næringskjeden. Fiskespisende rovfisk som storørret er derfor særlig utsatt for oppkonsentrering av miljøgifter som bromerte flammehemmere. Miljøgifter som bromerte flammehemmere har, i likhet med PCB, den egenskap at de brytes sakte ned i naturen og kan lagres i næringskjedene lenge etter at utslippene har funnet sted.

Mjøsa er en del av et unikt økosystem, og en omsorgsfull forvaltning av innsjøen er viktig for å sikre et trygt lokalsamfunn. Det er en nasjonalt prioritert oppgave å vokte Mjøsa mot nye utslipp, og forhindre ny tilførsel av miljøgifter. Det viktigste man i dag kan gjøre, er nøye å overvåke miljøtilstanden. Her er det viktig å sikre kontinuiteten både gjennom SFTs overvåkningsprogram og andre forskningsprogrammer. Arbeidet må følges opp med konkrete tiltak for fjer-

ning av betydelig forurensede sedimenter der det finnes spesielt høye konsentrasjoner av disse. Mjøsa må prioriteres også nasjonalt fordi den berører så mange mennesker.

Forslagsstillerne anmoder derfor Stortinget om å be Regjeringen legge frem en handlingsplan for opprydding i Mjøsa. En slik handlingsplan må inneholde en tidsplan for opprydding og fjerning av forurensede sedimenter i Mjøsa, kartlegging av bevilgningsbehov og en ansvarsfordeling hvor ansvaret for avfallshåndtering og andre tiltak for å unngå fremtidige utslipp til Mjøsa må gå tydelig frem. Prinsippet må være at forurensere skal betale for rensing.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en handlingsplan for opprydding i Mjøsa, og legge denne frem for Stortinget senest i vårsesjonen 2008.

15. juni 2007